

Ezzel párhuzamosan a gazdasági világválság, valamint az üzemanyag-árak jelentős növekedése miatt számos kisebb-nagyobb terület felhagyására került sor az elmúlt 1-2 évtizedben.

A fentiek felvetik annak szükségességét, és lehetőségét, hogy a különböző tájhasználat-intenzitással jellemezhető területeket a talajvédelem oldaláról is megvizsgáljuk, hiszen jelentős plusz információval szolgálhatnak az erózió, a tápanyagvesztés, és általában a talajpusztulás témakörének kutatásának előrelendítésére, a gazdáknak és a döntéshozóknak szóló szaktanácsadás megsegítésére. Az elmúlt években végzett kutatások során intenzív (szántóföldi és szőlőkultúra stb.), és extenzív (természetes vagy természetközeli) területek vizsgálatára is sor került. Az alapvető talajtani paraméterek (szűkített laboratóriumi vizsgálatok) mellett, azokkal párhuzamosan sor került a tájhasználat intenzitásának vizsgálatára is, amely jelentős kiegészítő információval szolgált az erózió és a tápanyagvesztés dinamikájára vonatkozóan. A TIM által használt hármas lejtőkategória-beosztást használtuk a lejtők vizsgálatokor, amit gyakran kiegészítettünk a lejtőalji területek 20 cm-ként történő mintázásával.

Az eredmények azt mutatják, hogy már az alapvető talajtani paraméterek (pH, mész, foszfor, kálium, kötöttség, SOM/TOC) is kiválóan alkalmasak arra, hogy nyomon követhessük egy erózió által sújtott lejtő történetét. Intenzíven használt, alaposan trágyázott területen még nagyobb mélységben is jelentős, 1000 ppm fölötti foszfortartalmat tártunk fel, míg a tápanyag-utánpótlás szempontjából extenzívnek tekinthető szántott lejtők kis, 30-40 ppm körüli foszfor és kálium mennyiségeket mutattak. A kis tápanyagok esetében a termőréteg vastagság, a talaj szervesanyag- és mésztartalma segít az erózió mértékének kimutatásában. Elmondhatjuk, hogy az extenzív-től az intenzívig tartó tájhasználat is nyomon követhető egyes alapvető talajtani paraméterek vizsgálatával.

kulcsszavak: talajpusztulás, erózió, tápanyagok, szerves szén, szénsavas mész

A szemcsefrakció-mérés hatása a talaj erodálhatósági tényezőre

Centeri Csaba^{1*}, Szalai Zoltán², Jakab Gergely³, Barta Károly⁴,
Farsang Andrea⁴, Szabó Szilárd⁵

^{1*}Szent István Egyetem, Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar, Környezet- és Tájgazdálkodási Intézet, Természetvédelmi és Tájökológiai Tanszék,

2103 Gödöllő, Páter K. u. 1., e-mail: Centeri.Csaba@kti.szie.hu

²ELTE TTK, Környezet-és Tájföldrajzi Tanszék, Budapest.

³MTA CSFK, Földrajztudományi Intézet, Budapest.

⁴SZTE, Természeti Földrajzi és Geoinformatikai Tanszék, Szeged.

⁵DE, Természetföldrajzi és Geoinformatikai Tanszék, Debrecen.

A talaj erodálhatósági tényezője az egyik kulcsfontosságú bemeneti paraméter az erózió (talajpusztulás) modellezése során. Az egyes eróziós modellek alkotói felhívják a figyelmet arra, hogy egy-egy modell bevezetése előtt szükség van a bemeneti paraméterek helyi vizsgálatára.

Olyan hazai talajokat választottunk ki, amelyek a szemcsefrakció-tartomány nagy tartományát fogják át (nagy homoktartalomtól a nagy agyagtartalomig). A mérések során sor került lézeres, pipettás és areométeres vizsgálatokra is.

A statisztikai vizsgálatok alapján a mérések között szignifikáns különbségek vannak. Arra voltunk kíváncsiak, hogy ez mennyiben befolyásolja a talaj erodálhatóságának kiszámítását. Az előzetes eredmények azt mutatják, hogy bár a statisztikailag különböző szemcsefrakció-mérési eredmények nincsenek jelentős hatással a talajerodálhatósági tényező nagyságára, a talajvesztés értékekben viszonylag nagy eltérések keletkezhetnek. Az eredmények bemutatásával arra hívjuk fel a figyelmet, hogy mely szemcsefrakciók mérésének pontosítására lehet szükség a talajerodálhatósági tényező pontosításához, és hol vannak a buktatók a mérés során.

kulcsszavak: talajpusztulás, erózió, tápanyagok, szerves szén, szénsavas mész